

ADVIES Nr. 1.902

Zitting van dinsdag 25 maart 2014

Gebruik van elektronische maaltijdcheques – Follow-up van de adviezen nr. 1.602, nr. 1.680 en nr. 1.712

x x x

2.523-1

A D V I E S Nr. 1.902

Onderwerp: Gebruik van elektronische maaltijdcheques – Follow-up van de adviezen nr. 1.602, nr. 1.680 en nr. 1.712

Artikel 16 van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden en erkenningsprocedure voor uitgevers van maaltijdcheques in een elektronische vorm, tot uitvoering van artikelen 183 tot 185 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen, voorziet in een evaluatie van het systeem van de elektronische maaltijdcheques drie jaar na de inwerkingtreding ervan. Die evaluatie moet met name worden uitgevoerd door de Nationale Arbeidsraad.

Op beslissing van het Bureau heeft de Raad de wens uitgedrukt te worden betrokken bij de tenuitvoerlegging van het systeem van de elektronische maaltijdcheques, zonder te wachten op de voornoemde evaluatie.

De bespreking van dat dossier werd toevertrouwd aan de commissie Sociale Zekerheid, die in het kader van haar werkzaamheden heeft kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van een vertegenwoordigster van de DAV en van de huidige vier uitgevers van elektronische maaltijdcheques (Edenred, Sodexo, Monizze en SCAN ID).

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 25 maart 2014 het volgende eenparige advies uitgebracht.

x

x

x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. INLEIDING

A. Context

Deel II – Sociaal-economische vraagstukken van het regeerakkoord van 1 december 2011 bevat een punt 2.5.1 "De bedrijven steunen en ze het leven vergemakkelijken". In dat punt wordt opgemerkt dat de regering daartoe de modernisering van de elektronische procedures ten voordele van de bedrijfsactiviteiten zal versterken "bijvoorbeeld de e-facturatie en e-griffie en de veralgemening van het geïnformatiseerde gebruik van de maaltijd- en ecocheques – door met de realiteit van de kleine bedrijven rekening te houden. Deze nieuwe dynamiek zal in de Europese digitale agendaprocedure passen".

Verder bepaalt het federaal actieplan voor administratieve vereenvoudiging 2012-2015 van 20 april 2012 ook dat het gebruik van elektronische maaltijdcheques zal worden aangemoedigd en in het bijzonder dat ter uitvoering van het regeerakkoord zal worden geanalyseerd "welke obstakels en acties er nodig zijn om volledig over te schakelen naar het gebruik van e-maaltijdcheques, en dit rekening houdend met de bezorgdheden van de kleine ondernemingen".

Artikel 16 van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010 tot vaststelling van de erkenningsvoorwaarden en erkenningsprocedure voor uitgevers van maaltijdcheques in een elektronische vorm, tot uitvoering van artikelen 183 tot 185 van de wet van 30 december 2009 houdende diverse bepalingen, voorziet ten slotte in een evaluatie van het systeem van de elektronische maaltijdcheques drie jaar na de inwerkingtreding ervan. Die evaluatie moet met name worden uitgevoerd door de Nationale Arbeidsraad.

B. Retroacta

De Raad herinnert eraan dat hij werd betrokken bij de vaststelling van de regeling die de invoering van elektronische maaltijdcheques mogelijk heeft gemaakt.

Hij heeft zich immers uitgesproken over het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van artikel 19 bis van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, om een regelgevend kader voor de invoering van elektronische maaltijdcheques vast te stellen, en over het ontwerp van ministerieel besluit tot uitvoering van artikel 19 bis, § 3, 4°, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, dat voorziet in de voorwaarden en de procedure voor de erkenning van de uitgever en dat de regels vaststelt voor de controle op de naleving van de erkenningsvoorwaarden door de erkende uitgever alsook voor de waarschuwing en de intrekking van de erkenning indien de uitgever niet meer voldoet aan de erkenningsvoorwaarden (eenparige adviezen nr. 1.602 van 30 maart 2007, nr. 1.680 van 1 april 2009 en nr. 1.712 van 25 november 2009).

Aangezien het Bureau betrokken wilde blijven bij de tenuitvoerlegging van het systeem van de elektronische maaltijdcheques, heeft het tijdens zijn vergadering van 9 november 2011 besloten de vier uitgevers van elektronische maaltijdcheques te horen, om kennis te nemen van de eventuele moeilijkheden die ze zouden hebben ondervonden bij de praktische omzetting van de regeling, zonder te wachten op de in het voornoemde koninklijk besluit van 12 oktober 2010 vastgestelde evaluatie.

Op 24 januari 2012 werden de vier uitgevers van elektronische maaltijdcheques (Edenred, Sodexo, Monizze en SCAN ID) gehoord in de commissie Sociale Zekerheid van de Raad. Bij die gelegenheid hebben ze hun vragen, voorstellen en bezorgdheden met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de regeling kunnen uiteenzetten.

In het licht van die hoorzitting vond de Raad het wenselijk zijn werkzaamheden met het oog op de evaluatie van het systeem onverwijd aan te vatten.

Om te beschikken over voldoende gegevens voor die evaluatie werd een vragenlijst opgesteld en bezorgd aan de vier uitgevers van elektronische maaltijdcheques. Die vragenlijst had tot doel informatie te verzamelen (uitgesplitst naar grootte van de ondernemingen, naar sector en naar gewest) over het aantal klanten (werkgevers), rechthebbenden (werknemers) en over het aanvaardingsnetwerk. Om de ontwikkeling van de gegevens te kunnen beoordelen, hebben de uitgevers die vragenlijst tweemaal ingevuld, waardoor een beeld van de situatie op 31 december 2012 en op 30 juni 2013 kon worden verkregen.

In het kader van zijn werkzaamheden heeft de Raad ook kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV). Hij heeft ook kennisgenomen van het evaluatieverslag van de DAV over het systeem van de elektronische maaltijdcheques, waaraan de laatste hand werd gelegd op 11 december 2013. In dat evaluatieverslag wordt de ontwikkeling geschetst van het gebruik van elektronische maaltijdcheques (klanten, rechtshabbers en aanvaardingsnetwerk) en een zo volledig mogelijke impactanalyse (kostenanalyse) gemaakt van drie systemen (papieren maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques en vervanging van de maaltijdcheques door een extra lijn op het loonbriefje, dat wil zeggen door een nettovoordeel). Het Sturingscomité van de DAV heeft op 13 maart 2014 een geactualiseerde versie (bijgewerkt tot 31 december 2013) van dat verslag goedgekeurd.

Verder werd op 13 februari 2014 het advies van de Raad ingewonnen over een wetsvoorstel houdende wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992 wat de maaltijd- en ecocheques betreft (stuk Senaat, 5-2182/1).

Dat wetsvoorstel strekt ertoe met ingang van het aanslagjaar 2015 de materiële drager (papieren cheque of kaart) van maaltijd- en ecocheques te vervangen door een nettovoordeel dat rechtstreeks op de bankrekening van de begunstigde gestort wordt, met behoud van de toepassingsvoorwaarden van de bestaande systemen en zonder dat er een systeem met een derde partij aan te pas komt (uitgevers van maaltijd- en ecocheques).

In zijn advies nr. 1.896 van 25 februari 2014 heeft de Raad, met uitzondering van de leden die de UNIZO vertegenwoordigen, zich uitgesproken tegen dat voorstel en, onverminderd de onderhavige evaluatie, de mening uitgedrukt dat het systeem van de elektronische maaltijdcheques een gepast alternatief is om de nadelen die de papieren maaltijdcheques volgens de in het genoemde wetsvoorstel aangevoerde argumenten vertonen, te ondervangen.

Ook heeft de Raad zich in dat advies ertoe verbonden het systeem van de elektronische maaltijdcheques op korte termijn te evalueren, met inbegrip van het vraagstuk van de veralgemening van de elektronische maaltijdcheques (termijn/eventuele overgangperiode voor een eventuele volledige en definitieve overgang naar elektronische cheques en voorwaarden/elementen inzake aantrekkelijkheid, waaraan moet worden voldaan voor een volledige overgang naar de elektronische cheques).

Die evaluatie zal worden uitgevoerd in samenhang met de discussie over de veralgemening van bepaalde scenario's van de elektronische aangifte van sociale risico's (ASR).

II. EVALUATIE VAN HET SYSTEEM VAN DE ELEKTRONISCHE MAALTIJDCHQUES

De Raad heeft op basis van de kwalitatieve en kwantitatieve elementen waarover hij beschikt (hoorzittingen, antwoorden op de vragenlijst, geactualiseerd verslag van de DAV) een aantal constatering kunnen formuleren over de tenuitvoerlegging van het systeem van de elektronische maaltijdcheques.

Die constatering hebben betrekking op de volgende hoofdelementen:

A. De ontwikkeling van het gebruik van de elektronische maaltijdcheques

Op basis van het geactualiseerde verslag van de DAV (cf. tabel 1 van punt III. Evolutie gebruik elektronische maaltijdcheques) en de antwoorden die hij op de door hem opgestelde vragenlijst heeft ontvangen, constateert de Raad dat het gebruik van de elektronische maaltijdcheques constant toeneemt, zowel wat het aantal klanten (werkgevers) en het aantal rechthebbenden (werknemers) als het aanvaardingsnetwerk (handelaars) betreft. Hij merkt op dat die geconstateerde vooruitgang, ondanks de rechtsonzekerheid die verband houdt met de politieke initiatieven, met name het voornoemde wetsvoorstel, ook geldt voor de jongste maanden.

Hij merkt immers het volgende op:

- Eind december 2012 gaf bijna 11 % van de werkgevers die voorzien in maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques aan hun werknemers; in juni 2013 was dat 17,5 % en eind 2013 bedroeg dat percentage ongeveer 23,7 %.
- In december 2012 kregen ongeveer 23 % van de werknemers die maaltijdcheques ontvangen, elektronische maaltijdcheques; in juni 2013 was dat 41,9 % en eind 2013 bedroeg dat percentage 53,5 %.

Volgens het geactualiseerde verslag van de DAV is tussen december 2012 en december 2013 het aantal werkgevers met minder dan 50 werknemers die zijn overgeschakeld op de elektronische maaltijdcheques bijna verdrievoudigd. Tevens is het aantal werknemers in een onderneming met minder dan 50 werknemers die elektronische maaltijdcheques ontvangen meer dan verviervoudigd.

- Eind 2012 accepteerden ongeveer 8.600 handelaars elektronische maaltijdcheques. In juni 2013 waren dat er ongeveer 10.100 (d.i. 33,67 %) en in december 2013 ongeveer 11.600 (d.i. 38,7 %). In het geactualiseerde verslag van de DAV zijn cijfers over een potentiële ontwikkeling opgenomen.

Voor meer verduidelijkingen verwijst de Raad naar het geactualiseerde verslag van de DAV, dat bij dit advies is gevoegd.

B. De omkeerbaarheid

Tijdens de hoorzittingen met de vier uitgevers van elektronische maaltijdcheques heeft de Raad kunnen constateren dat de omkeerbaarheid de ontwikkeling van de elektronische maaltijdcheques afremt. De mogelijkheid om opnieuw papieren maaltijdcheques uit te reiken, is immers een van de redenen waarom sommige handelaars en werkgevers eraan twijfelen over te gaan naar elektronische maaltijdcheques.

Het omkeerbaarheidsbeginsel vormt bovendien een handicap voor de huidige twee uitgevers die gespecialiseerd zijn in de uitgifte van elektronische maaltijdcheques, maar ook voor mogelijke nieuwe uitgevers. Gelet op die mogelijkheid kiezen werkgevers immers bij voorkeur voor een uitgever die zowel elektronische als papieren maaltijdcheques aanbiedt. Die situatie heeft ook gevolgen inzake concurrentie, met betrekking tot de gebruikskosten voor de werkgevers en de handelaars.

De Raad merkt bovendien op dat, voor zover de uitgevers weten, het omkeerbaarheidsbeginsel nooit is toegepast, omdat de gebruikers van elektronische maaltijdcheques tevreden zijn.

C. De administratieve vereenvoudiging vergeleken met het papieren systeem

Op basis van de hoorzittingen met de uitgevers van elektronische maaltijdcheques en het geactualiseerde verslag van de DAV constateert de Raad dat het systeem van elektronische maaltijdcheques voor alle actoren een aantal voordelen biedt inzake administratieve vereenvoudiging.

Hij wijst met name op de volgende elementen:

- Voor de werkgevers maakt het elektronische systeem de afschaffing mogelijk van de manipulatie, de controle en de verdeling van de maaltijdcheques. Ook het risico op verlies of fouten bij de verdeling verdwijnt en er wordt dan ook enige zekerheid geboden.
- Voor de werknemers is het elektronische systeem eenvoudiger (geen manipulatie meer), sneller en veiliger wat het gebruik betreft. Het ontvangen van de maaltijdcheques gaat bovendien sneller, de kaart neemt minder plaats in, het risico op verlies en diefstal is kleiner (Card Stop-systeem), en het risico op ongebruikte maaltijdcheques wordt tot nul teruggebracht.
- Voor de handelaars maakt het elektronische systeem de afschaffing mogelijk van de manipulatie en het tellen van papier, wat fouten en wachtrijen aan de kassa's beperkt. Bovendien moeten de cheques a posteriori niet meer worden herteld en gesorteerd per uitgever. De termijn voor de terugbetaling is ook korter.

D. De kosten van het elektronische systeem vergeleken met het papieren systeem

1. De Raad merkt op dat de DAV in het geactualiseerde verslag de daling van de administratieve lasten door het gebruik van elektronische maaltijdcheques heeft berekend. In 2013 gaat het om een bedrag van 3.565.497 euro voor de werkgevers, 3.172.374 euro voor de handelaars en 4.156.695 euro voor de werknemers. Bovendien wordt in de studie van de DAV, die gericht is op een veralgemening van de elektronische maaltijdcheques, erop gewezen dat de potentiële lastendaling, als alle maaltijdcheques elektronisch zouden zijn, 94.185.114 euro per jaar bedraagt: 12.880.295 euro voor de werkgevers, 67.580.668 euro voor de handelaars en 13.724.151 euro voor de werknemers.
2. De DAV heeft in het verslag ook een kostenanalyse gemaakt per doelgroep, voor drie systemen (papieren maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques en een vervanging van de maaltijdcheques door een extra lijn op de loonfiche). De kosten worden onderverdeeld in twee categorieën: de administratieve lasten (tijdsbesparing uitgedrukt in euro's) en extra kosten (dienstverleningskosten, leveringskosten etc.).

In het kader van dit advies heeft de Raad zich alleen gebogen over de gegevens met betrekking tot de papieren maaltijdcheques en de elektronische maaltijdcheques.

Hij constateert dat voor de werknemers de kosten/administratieve lasten op jaarbasis 20.759.220 euro bedragen voor de papieren maaltijdcheques en 7.035.069 euro voor de elektronische maaltijdcheques.

Voor de werkgevers bedragen de kosten/administratieve lasten op jaarbasis 29.209.089 euro voor de papieren maaltijdcheques en 16.328.794 euro voor de elektronische maaltijdcheques. De dienstverleningskosten bedragen 66.570.000 euro voor de papieren maaltijdcheques en 44.731.906 euro voor de elektronische maaltijdcheques. De leveringskosten bedragen 15.744.000 euro voor de papieren maaltijdcheques. Die kosten worden tot nul teruggebracht voor de elektronische maaltijdcheques, aangezien de elektronische kaarten voor maaltijdcheques om de vijf jaar worden afgegeven en die kosten bijgevolg minimaal zijn op jaarbasis.

Voor de handelaars worden de kosten met betrekking tot de administratieve lasten als volgt uitgesplitst: 77.589.847 euro voor de papieren maaltijdcheques en 10.009.180 euro voor de elektronische maaltijdcheques. De dienstverleningskosten/transactiekosten (uitgevers) bedragen 6.657.000 euro voor de papieren maaltijdcheques en 5.943.750 euro voor de elektronische maaltijdcheques.

De Raad merkt nog op dat de kosten voor verloren/gestolen/vervallen maaltijdcheques 7.798.200 euro bedragen voor de papieren maaltijdcheques en 0 euro voor de elektronische maaltijdcheques.

De Raad verwijst voor meer details eveneens naar het geactualiseerde verslag van de DAV, dat bij dit advies is gevoegd.

III. CONCLUSIES

A. Veralgemening van de elektronische maaltijdcheques

Rekening houdend met de constatering die de Raad in het kader van de evaluatie van het systeem van de elektronische maaltijdcheques heeft geformuleerd, is hij van mening dat moet worden geopteerd voor een veralgemening van de elektronische maaltijdcheques, om op die manier te komen tot een noodzakelijke vereenvoudiging van het systeem en een aanzienlijke daling van de kosten/administratieve lasten voor alle betrokken actoren.

Voor een optimale werking van het systeem en meer rechtszekerheid zou volgens de Raad alleen het elektronische systeem mogen blijven bestaan. Hij sluit dus iedere mogelijkheid van cumulatie uit. Het omkeerbaarheidsbeginsel dat thans is ingeschreven in de regelgeving (artikel 19 bis, § 3, 3° van het koninklijk besluit van 28 november 1969) zal moeten worden geschrapt. Wanneer de overgang naar de elektronische maaltijdcheques volledig zal zijn afgerond, zou het dus niet meer mogelijk zijn terug te keren naar de papieren maaltijdcheques. Het gaat om een essentieel element voor de ontwikkeling van het elektronische systeem.

B. Begeleiding van de totale en definitieve overgang naar het elektronische systeem

Volgens de Raad moeten een aantal maatregelen worden genomen om van de totale en definitieve overgang naar elektronische maaltijdcheques een succes te maken en om de werking van het systeem te waarborgen.

1. De Raad wijst erop dat het aanvaardingsnetwerk groot genoeg moet zijn, zodat de rechthebbenden de elektronische maaltijdcheques gemakkelijk en in de buurt van hun werkplek of hun woonplaats kunnen gebruiken. De uitgevers moeten hun inspanningen dus voortzetten, met name ten opzichte van de kleinhandelaars.
2. De Raad merkt op dat de kosten voor de ondernemingen die gebruikmaken van de technologie van de elektronische maaltijdcheques al zijn gedaald vergeleken met de papieren maaltijdcheques.

Toch is die daling volgens hem nog niet groot genoeg. De kosten moeten verder blijven dalen en moeten voor alle actoren zo laag mogelijk worden gehouden, of het nu gaat om de investeringskosten, de dienstverlenings-/aansluitingskosten of de transactiekosten.

Verder wijst de Raad erop dat de veralgemening van de elektronische maaltijdcheques de markt toegankelijker zal maken voor eventuele nieuwe uitgevers, waardoor de concurrentie beter zal kunnen spelen en de gebruikskosten zullen kunnen dalen.

De Raad pleit ook voor een grotere transparantie van de tarieven die de uitgevers hanteren.

Op basis van de informatie die de uitgevers tijdens de werkzaamheden hebben bezorgd, heeft de Raad al akte kunnen nemen van positieve elementen met betrekking tot de kosten voor de handelaars:

- Enerzijds zijn de transactiekosten voor het systeem van de elektronische maaltijdcheques blijkbaar niet hoger dan de tarieven die voor de andere elektronische betaalmiddelen (Bancontact, Mister Cash enz.) worden gehanteerd. De uitgevers bieden, dankzij speciale tarieven, zelfs prijzen aan die gelijk zijn aan of lager zijn dan de basiskosten voor Bancontact/Mister Cash, zowel voor de handelaars met een beperkt aantal transacties per maand als voor de handelaars met een groot aantal transacties.

- Anderzijds heeft een handelaar maar één terminal nodig om alle elektronische maaltijdcheques en alle andere betaalkaarten te aanvaarden. Een handelaar die over een betaalterminal beschikt, moet dus geen nieuwe betaalterminal huren/kopen om ook elektronische maaltijdcheques te kunnen aanvaarden. De applicatie die aan de bestaande terminal moet worden toegevoegd om maaltijdcheques te aanvaarden, kan bovendien gratis worden gedownload. Voor de handelaars die nog niet over een betaalterminal beschikken, hebben de uitgevers van de VIA bovendien voorzien in partnerschappen met leveranciers van terminals (met inbegrip van lowcostterminals); die terminals zijn compatibel met andere betaalmiddelen en aanvaarden de maaltijdcheques van alle uitgevers.

De Raad vraagt dat die voorwaarden in de toekomst voor alle handelaars gelden, zodat hun kosten dalen.

3. De Raad wijst erop dat de overgang naar het elektronische systeem geen extra kosten voor de werknemers mag meebrengen (artikel 19 bis, § 3, 5° van het koninklijk besluit van 28 november 1969 en artikel 2, 9° en 11°) van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010), met name om het saldo van de kaart voor gebruik na te gaan (artikel 3, 8° van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010). Van de verschillende mogelijkheden om het saldo na te gaan, moet er voor de werknemer één kosteloos zijn, zonder dat hij over materiaal (pc, tablet, internetverbinding) moet beschikken of kennis van informatica moet hebben.

Hij neemt in dat verband met tevredenheid akte van het feit dat in de VIA een denkoefening aan de gang is om de werknemer de mogelijkheid te bieden het saldo van zijn kaart na te gaan door middel van een gratis telefoonnummer.

In verband met het vraagstuk van de kosten voor de werknemers wijst de Raad erop dat de kosten van de vervangende drager in geval van verlies of diefstal van de kaart de nominale waarde van één maaltijdcheque niet mogen overschrijden (artikel 19 bis, § 3, 5° van het koninklijk besluit van 28 november 1969 en artikel 2, 10° van het koninklijk besluit van 12 oktober 2010).

4. Om een goede werking van het systeem te waarborgen, wenst de Raad er ook op te wijzen dat de administratieve procedures niet mogen worden verzwaaard.

Hij verwelkomt in dat verband de ontwikkeling van een gezamenlijk platform voor de aansluiting van handelaars bij het aanvaardingsnetwerk van de uitgevers van elektronische maaltijdcheques. Het gaat om een gezamenlijk aansluitingsplatform/gezamenlijke portaalsite waarop de handelaar op basis van de handelsvoorwaarden zelf kiest met welke uitgever(s) van maaltijdcheques hij een contract wil sluiten. De handelaar wordt dan doorverwezen naar de website van de betrokken uitgever(s) met de contractuele voorwaarden. De aansluiting gebeurt volledig elektronisch en de handelaar moet geen administratieve stappen ondernemen.

5. Tijdens de werkzaamheden van de Raad is het probleem van de overdraagbaarheid van de kaart met elektronische maaltijdcheques aan bod gekomen, met name voor uitzendkrachten of deeltijdse werknemers die verschillende betrekkingen cumuleren.

Aangezien uitgevers van elektronische maaltijdcheques nu het Rijksregisternummer mogen gebruiken om de begunstigden van elektronische maaltijdcheques eenduidig te kunnen identificeren (artikel 14 van de wet van 15 december 2013 houdende diverse bepalingen inzake administratieve vereenvoudiging), zal die bepaling volgens de Raad perfect kunnen worden toegepast. Hij is van mening dat die mogelijkheid zal bijdragen tot de ontwikkeling van het elektronische systeem.

6. De Raad wijst er nog op dat de sociale partners bevoegd zijn voor de invoering van of de overgang naar elektronische maaltijdcheques in de ondernemingen. Hij herinnert er immers aan dat de toekenning van maaltijdcheques moet worden geregeld door een op sector- of ondernemingsniveau gesloten collectieve arbeidsovereenkomst (artikel 19 bis, § 2, 1° van het koninklijk besluit van 28 november 1969). Hij wijst op de noodzaak van een sociale dialoog in de ondernemingen om ervoor te zorgen dat de veralgemening van de elektronische maaltijdcheques in goede omstandigheden kan gebeuren.

C. Termijn en overgangperiode

Gelijklopend met het tijdpad voor de veralgemening van bepaalde scenario's van de elektronische aangifte sociaal risico (ASR) (zie advies nr. 1.901 van 25 maart 2014) moet de totale en definitieve overgang naar de elektronische maaltijdcheques tot stand komen op 1 januari 2016.

Tegen die datum moeten alle actoren de nodige aanpassingen kunnen doorvoeren en moeten de uitgevers een informatiecampagne kunnen opzetten over het elektronische systeem en de voordelen ervan.

Om te vermijden dat papieren maaltijdcheques en elektronische maaltijdcheques naast elkaar blijven bestaan na 1 januari 2016, zouden de laatste papieren maaltijdcheques die aan de werknemers worden afgegeven, betrekking moeten hebben op de prestaties van september 2015. Verder zullen alle papieren maaltijdcheques die in 2015 worden uitgegeven geldig zijn tot 31 december 2015. De laatste papieren maaltijdcheques (september 2015) zullen in de praktijk dus drie maanden geldig zijn. Vanaf oktober 2015 zal iedere werknemer zijn kaart met elektronische maaltijdcheques krijgen. Gelet op het speciale karakter van de maatregel dringt de Raad erop aan dat aan dit punt bijzondere aandacht wordt besteed in het kader van de omvangrijke informatie- en promotiecampagne die de uitgevers moeten opzetten, zowel voor de werknemers als voor de handelaars en de werkgevers.

D. Monitoring

De Raad zal de ontwikkeling van het gebruik van elektronische maaltijdcheques verder opvolgen tot 1 januari 2016. In samenhang met wat is bepaald in het kader van de veralgemening van de elektronische ASR zal de situatie in al haar dimensies dan ook om de drie maanden door de Raad worden gemonitord op basis van de cijfergegevens die de uitgevers bezorgen. De Raad behoudt zich de mogelijkheid voor om de vervaldatum van de laatste papieren maaltijdcheques te herzien, indien er grote problemen zouden zijn, zoals een te beperkt aanvaardingsnetwerk.

E. Toepassing van de elektronische vorm op andere soorten van cheques

De Raad heeft kennisgenomen van het verzoek van bepaalde uitgevers om de elektronische vorm toe te passen op ecocheques, cadeaucheques, cultuurcheques enz. Hij neemt akte van dat verzoek, maar is van mening dat het op dit ogenblik voorbarig en niet prioritair is.

De Raad zal in een tweede fase nagaan in hoeverre de resultaten van de evaluatie van de elektronische maaltijdcheques kunnen worden doorgetrokken naar de ecocheques, zodat op termijn nog maar één systeem zou gelden voor die twee cheques.

x x x

De Raad merkt op dat voor een veralgemening van de elektronische maaltijdcheques bepaalde wijzigingen in de regelgeving nodig zullen zijn. Hij dringt erop aan dat die wijzigingen zo snel mogelijk worden aangebracht, gelijklopend met de wijzigingen die zullen moeten worden aangebracht in het kader van de veralgemening van bepaalde scenario's van de elektronische aangifte sociaal risico (ASR) (zoals gevraagd in advies nr. 1.901 van 25 maart 2014).

BIJLAGE

Veralgemening *elektronische* maaltijdcheques

Geactualiseerd document: Sturingscomité, 13 maart 2014

I. Historiek en algemeen regime

De maaltijdcheques zijn in 1965 ingevoerd onder papieren vorm. Dit sociaal voordeel wordt toegekend door de werkgever aan zijn werknemers¹, met als doel hun dagelijkse maaltijd op het werk te financieren. De maaltijdcheques bieden een alternatief aan de bedrijfsrestaurants die maar door weinig KMO's kunnen voorzien worden.

De maaltijdcheques moeten worden uitgegeven in de voedingssector en de horecazaken op Belgisch grondgebied. Hierdoor is er een stimulans voor de consumptie in de voedingssectoren.²

De toekenning van maaltijdcheques moet voorzien zijn in een collectieve arbeidsovereenkomst (cao) op sectorieel niveau of op ondernemingsniveau. De meeste cao's zijn afgesloten op ondernemingsniveau; echter, een tiental cao's behandelen de vragen omtrent de omkeerbaarheid, meestal via paritair comité.

Het voordeel wordt niet aanzien als loon op voorwaarde dat voldaan is aan enkele cumulatieve condities in hoofde van de werkgevers (Art. 19 bis van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969). Indien aan deze voorwaarden wordt voldaan, zijn de maaltijdcheques vrijgesteld van sociale zekerheidsbijdragen en genieten zowel de werkgever als de werknemer van een fiscaal voordeel.

Sinds 2011 mogen de papieren maaltijdcheques worden vervangen door elektronische maaltijdcheques (KB van 12 oktober 2010 ter wijziging van artikels 19 bis van het Koninklijk Besluit van 28 november 1969). De uitgevers van de maaltijdcheques moeten erkend zijn om de elektronische maaltijdcheques te mogen aanbieden (het besluit van 12 oktober 2010 ter vastlegging van de voorwaarden voor de uitgevers van maaltijdcheques onder elektronische vorm).

De geldigheidsduur van de maaltijdcheques is gewijzigd van 3 naar 12 maanden (Wet van 14 april 2013).

Dit systeem moet geëvalueerd worden binnen een periode van 3 jaar (dus eind 2013) door de sociale en economische inspecties, de NAR, de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO en de Raad voor het Verbruik. De NAR heeft een evaluatie gedaan van de evolutie van de verspreiding van de elektronische maaltijdcheques per sector en per regio.

¹ Vandaar de noodzaak om de werknemer te identificeren door gebruik te maken van het RR nummer (vgl. artikel 13 van de wet betreffende diverse wijzigen omtrent administratieve vereenvoudiging.

² Het blijkt uit een economische gedragsstudie dat deze stimulans zich vertaalt in een verhoging van de omzet en dit nog sterker in periodes van crisis: Dr. J. Konings, "Maaltijdcheques, een buffer tegen de crisis?" Universiteit Leuven, 2013.

Parallel met deze evaluatie, heeft DAV het dossier omtrent de verspreiding/veralgemening van de elektronische maaltijdcheque opgenomen in zijn actieplan 2012-2013, gezien het potentieel aan administratieve vereenvoudiging die deze overschakeling met zich meebrengt (zie hieronder).

Ten slotte voorziet Het FAAV 2012-2015 in een analyse van « de hindernissen en de te ondernemen acties om over te schakelen op het systeem van de elektronische maaltijdcheques, rekening houdend met de moeilijkheden van de KMO's ».

II. Context en methode

De analyse van de DAV was in de eerste plaats georiënteerd op de mogelijke veralgemening van de elektronische maaltijdcheques, rekening houdend met het alternatief van de afschaffing van het systeem van de maaltijdcheques en de vervanging ervan door een netto voordeel toegevoegd op de loonfiche zoals voorzien in een recent wetsvoorstel³ en besproken in de media de laatste maanden.

Een administratieve lastenmeting was reeds uitgevoerd in 2012 en mede op basis van deze meting, hebben er eerst bilaterale en vervolgens multilaterale vergaderingen met de uitgevers, de vakbonden en de handels- en ondernemersorganisaties plaatsgevonden om hun standpunten te verduidelijken omtrent deze materie. Op basis van deze gesprekken kwamen er enkele knelpunten aan het licht en bleek er nood aan een zo volledig mogelijke impactanalyse van de (elektronische) maaltijdcheque. Al deze informatie is gebundeld in dit evaluatierapport dat drie opties bestudeert: papieren maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques (verder e-maaltijdcheques) en het vervangen van de maaltijdcheques door een nettobedrag dat wordt toegevoegd via een extra "lijn" op de loonfiche. Op basis van deze analyse is er een voorstel uitgewerkt door DAV.

De cijfergegevens betreffende het aantal cliënten, het aantal begunstigden en het aantal geaffilieerden zijn telkens om de zes maanden geactualiseerd in dit rapport. Een bijlage is toegevoegd om het aantal klanten te onderscheiden volgens grootte van de onderneming.

Deze analyse is uitgevoerd op basis van de cijfers die zijn doorgegeven aan DAV, alsook aan de Nationale Arbeidsraad. Dit rapport zal worden ingediend na de acceptatie ervan door het Sturingscomité van DAV.

³ Zie het wetsvoorstel van Rik Daems van 3 juli 2013, doc parl 5-2182/1.

III. Evolutie gebruik maaltijdcheques

Op basis van informatie aangeleverd door de uitgevers van de (elektronische) maaltijdcheques, volgt DAV op vraag van de NAR het gebruik van de elektronische maaltijdchequekaart op. Hieronder worden de gegevens weergegeven voor eind 2012, midden 2013, eind 2013 en de potentiële aantallen.

Tabel 1: Evolutie gebruik elektronische maaltijdcheques van 12-2012 tot 12-2013

	Gebruik papieren maaltijdcheques 31/12/2011	Elektronisch gebruik 31/12/2012	Elektronisch gebruik 31/12/2012 als % van totaal	Elektronisch gebruik 30/06/2013	Elektronisch gebruik 30/06/2013 als % van totaal	Stijging 31/12/2012 – 30/06/2013	Elektronisch gebruik 31/12/2013	Elektronisch gebruik 31/12/2013 als % van totaal	Stijging 30/06/2013 – 31/12/2013
Aantal cliënten (werkgevers)	65.600	7.137	10,88%	11.499	17,53%	4.362	15.524	23,66%	4.025
Aantal begunstigen (werknemers)	1.665.000	383.449	23,03%	697.637	41,90%	314.188	890.576	53,49%	192.939
Aantal geaffilieerden (handelaars)	30.000	8.600	28,76%	10.102	33,67%	1.502	11.600	38,67%	1.498

Eind december 2012 gaf bijna 11% van de werkgevers die voorzien in maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques aan zijn werknemers. Een half jaar later was dit gestegen tot ongeveer 17,5% van de werkgevers en eind 2013 bedroeg dit percentage ongeveer 23,7%. In 2013 is het aantal werkgevers dat voorziet in elektronische maaltijdcheques dus meer dan verdubbeld. Eind 2012 kregen ongeveer 23,0% van de werknemers die maaltijdcheques ontvangen, elektronische maaltijdcheques. Midden 2013 was dit gestegen tot 41,9% en eind 2013 bedroeg dit percentage 53,5%. In 2013 is het aantal werknemers dat elektronische maaltijdcheques ontvangt dus meer dan verdubbeld.

Verder blijkt uit de informatie aangeleverd door de uitgevers, dat het aantal werkgevers met minder dan 50 werknemers die zijn overgeschakeld op de elektronische maaltijdcheques, bijna verdrievoudig is (X 2,7). Het aantal werknemers in een bedrijf met minder dan 50 werknemers die elektronische maaltijdcheques ontvangen, is meer dan verviervoudigd (X 4.17) (Zie bijlage 3).

Eind 2012 accepteerden ongeveer 8600 handelaars de elektronische maaltijdcheques. Midden 2013 was dit aantal gestegen tot ongeveer 10.100 handelaars (33,67%) en eind 2013 bedroeg dit aantal ongeveer 11.600 handelaars (38,7%). Het is moeilijk om te bepalen hoeveel van het 'potentieel' hier bereikt is. Bij de aanvaarding van papieren maaltijdcheques is er namelijk ook sprake van het 'grijze circuit'. Dit circuit heeft geen administratie- of verwerkingskosten verbonden aan de aanvaarding, aangezien de papieren maaltijdcheques door hen oneigenlijk gebruikt worden als 'recyclage-betaalmiddel' bij eigen leveranciers. Zij hebben m.a.w. geen contract met Sodexo of Edenred. Dit grijze circuit wordt geschat op een 20.000 tal handelaars in België, maar hier bestaan geen officiële cijfers van. Dit brengt het totaal aantal potentiële handelaars op een 30.000 tal¹ (er zijn ongeveer 9.000 officiële aanvaardingspunten van papieren maaltijdcheques). In vergelijking met de officiële papieren aanvaardingspunten, ligt het aantal elektronisch aanvaardingspunten nu reeds al hoger aangezien het aantal papieren aanvaardingspunten rond de 9.000 ligt.

N.B. De geobserveerde evolutie in het gebruik rekent niet het aantal potentiële klanten en het aantal ondernemingen mee die, door de juridische onzekerheid, wachten om over te schakelen naar elektronische maaltijdcheques.

¹ In theorie is het potentieel niet beperkt tot 30 000 handelszaken (officieel en niet-officieel netwerk gecumuleerd) in de voedings- en horeca zaken, maar tot het totale aantal handelszaken in de grootdistributie (voeding), kleindistributie (voeding) en horecazaken. Dit totale aantal wordt op ongeveer 80 000 handelszaken geschat¹. De distributiesector (klein- en grootdistributie opgeteld) bestaat uit 28 632 potentiële acceptatiepunten. Daarnaast telt de horecasector een 53 164 handelszaken, maar met die nuance dat een groot deel van dit totale cijfer wellicht bestaat uit handelszaken die door hun natuur geen maaltijdcheques kunnen aanvaarden (zoals cafés, een kantine van een sportcenter, een attractiepark enz.). Dit betekent dat binnen de sector van de horeca het eigenlijke potentieel aan mogelijke aanvaardingspunten voor maaltijdcheques een stuk lager ligt dan het totale cijfer van 53 164 handelszaken. We werken daarom met een potentieel aantal van 30.000 handelaars.

Kosten per doelgroep

In 2012 (geactualiseerd in 2013) is er reeds een administratieve lastenmeting gebeurd omtrent de elektronische maaltijdcheques. De overschakeling van papieren maaltijdcheques naar elektronische maaltijdcheques zorgt in 2013 voor een extra daling van de administratieve lasten met € 10.894.566. Hiervan is € 3.565.497 voor de werkgevers, € 3.172.374 voor de handelaars en € 4.156.695 voor de burgers. De potentiële lastendaling, als alle maaltijdcheques elektronisch zouden zijn, bedraagt € 94.185.114 per jaar: € 12.880.295 voor de werkgevers, € 67.580.668 voor de handelaars en € 13.724.151 voor de burgers. In totaal is dus reeds € 18.884.411 bespaard aan administratieve lasten door het gebruik van elektronische maaltijdcheques (2012+2013) wat overeenkomt met ongeveer 20% van de potentiële besparing (€ 94.185.114). Hoewel het gebruik door de drie doelgroepen hoger ligt dan 20%, gaat een deel van de besparing aan administratieve lasten verloren door het naast elkaar bestaan van de beide systemen (papieren en elektronische maaltijdcheques). Hieronder wordt de reeds gerealiseerde besparing in 2012 en 2013 weergegeven per doelgroep:

Tabel 2: effectieve besparing aan administratieve lasten

	Besparing administratieve lasten in 2012 (in euro)	Besparing administratieve lasten in 2013 (in euro)
Werknemers	3.142.961	4.156.695
Werkgevers	2.701.390	3.565.497
Handelaars	2.145.494	3.172.374
Totaal	7.989.845	10.894.566

Op basis van de (potentiële) administratieve lastenmeting die reeds was uitgevoerd door DAV (in 2012), geactualiseerd in 2013 en op basis van het in rekening brengen van andere kosten en effecten (dienstverleningskosten, administratieve kosten van gebruik van chartaal en elektronisch geld, leveringskosten, etc.), is er een zo volledig mogelijke impactanalyse (kostenanalyse) gemaakt van de drie systemen (papieren maaltijdcheques, elektronische maaltijdcheques en een vervanging van de maaltijdcheques door een extra lijn op de loonfiche).

De kosten per doelgroep zijn dus onderverdeeld in twee categorieën: administratieve lasten (tijdsbesparing uitgedrukt in euro's gemeten in de lasten meting van DAV) en extra kosten (dienstverleningskosten, leveringskosten, etc.). Deze worden per doelgroep opgelijst en indien mogelijk gekwantificeerd⁵.

Bijlage 1 voorziet een lijst van parameters die gebruikt zijn om de administratieve lasten en de extra kosten te evalueren van de procedures bij de toekenning van de maaltijdcheques.

⁴ In theorie is het potentieel niet beperkt tot 30 000 handelszaken (officieel en niet-officieel netwerk gecumuleerd) in de voedings- en horeca zaken, maar tot het totale aantal handelszaken in de grootdistributie (voeding), kleindistributie (voeding) en horecazaken. Dit totale aantal wordt op ongeveer 80 000 handelszaken geschat⁴. De distributiesector (klein- en grootdistributie opgeteld) bestaat uit 28 632 potentiële acceptatiepunten. Daarnaast telt de horecasector een 53 164 handelszaken, maar met die nuance dat een groot deel van dit totale cijfer wellicht bestaat uit handelszaken die door hun natuur geen maaltijdcheques kunnen aanvaarden (zoals cafés, een kantine van een sportcenter, een attractiepark enz.). Dit betekent dat binnen de sector van de horeca het eigenlijke potentieel aan mogelijke aanvaardingspunten voor maaltijdcheques een stuk lager ligt dan het totale cijfer van 53 164 handelszaken. We werken daarom met een potentieel aantal van 30.000 handelaars.

⁵ De dienstverleningskosten/transactiekosten die handelaars en werkgevers moeten betalen aan de uitgevers zijn berekend op basis van het laagste tarief dat door de uitgevers aan DAV is meegedeeld. De transactiekosten van gewone elektronische betalingen (Bancontact/Mister Cash) zijn ook berekenend aan de hand van het laagste tarief dat beschikbaar is bij Bancontact/Mister Cash.

Werknemers (Burgers)

Tabel 3: Overzicht kwantificeerbare kosten (€) werknemers

	Papieren maaltijdcheque (100%)	Elektronische maaltijdcheque (100%)	Extra lijn loonfiche (100%)
Administratieve last (tijdsbesparing uitgedrukt in geld) ⁶	20.759.220	7.035.069	0
Totale kost	20.759.220	7.035.069	0

Voor de werknemers bedragen de kosten/lasten op jaarbasis € 20.759.220 voor de papieren maaltijdcheques, € 7.035.069 voor de elektronische maaltijdcheques en € 0 bij een toevoeging van een extra lijn op de loonfiche.

Werkgevers

Tabel 4: Overzicht kwantificeerbare kosten(€) werkgevers

	Papieren maaltijdcheque (100%)	Elektronische maaltijdcheque (100%)	Extra lijn loonfiche (100%)
Administratieve last (tijdsbesparing uitgedrukt in geld)	29.209.089	16.328.794	11.724.930
Extra kosten			
Dienstverleningskosten	66.570.000	44.731.906	0
Leveringskosten	15.744.000	0 ⁷	0
Totale kost	111.523.089	61.060.700	11.724.930

Voor de werkgevers bedragen de totale kosten/lasten op jaarbasis gemiddeld € 111.523.089 voor de papieren maaltijdcheques, € 61.060.700 voor de elektronische maaltijdcheques en € 11.724.930 bij een toevoeging van een extra lijn op de loonfiche.

De dienstverleningskosten en leveringskosten die de werkgevers moeten betalen aan de uitgevers zijn berekend op basis van het laagste tarief dat door de uitgevers aan DAV is meegedeeld. Voor de dienstverleningskosten is dit bij papieren maaltijdcheques 3,5% op de waarde van de uitgegeven cheques, bij de elektronische maaltijdcheques is dit gebaseerd op een vast tarief per werknemer (gemiddeld 2,32 euro per werknemer per maand)⁸. Bij de leveringskosten is er 20 euro per levering gebruikt als kostprijs.

⁶ Berekend op basis van kostenparameters in bijlage 1 en gemiddelde uurtarieven standaard toegepast door DAV.

⁷ Deze is op nul gezet aangezien de elektronische maaltijdchequekaarten nog slechts om de vijf jaar moeten geleverd worden. Deze kost is minimaal op jaarbasis.

⁸ Gemiddeld tarief berekend door DAV op basis van cijfers verkregen bij de uitgevers.

Handelaars

Tabel 5: Overzicht kwantificeerbare kosten(€) voor handelaars

	Papieren maaltijdcheque (100%)	Elektronische maaltijdchequecheque (100%)	Extra lijn loonfiche (100%) ⁹
Administratieve last (tijdsbesparing uitgedrukt in geld)¹⁰	77.589.847	10.009.180	0
Extra kosten			
Dienstverleningskosten/ Transactiekosten uitgevers	6.657.000	5.943.750	0
Transactiekost Bancontact/Mister Cash	0	0	5.999.225
Totale kost	84.246.847	15.952.930	5.999.225

Voor de handelaars bedragen de totale kosten/lasten op jaarbasis gemiddeld € 84.246.847 voor de papieren maaltijdcheques, € 15.952.930 voor de elektronische maaltijdcheques en € 5.999.225 bij een toevoeging van een extra lijn op de loonfiche.

De dienstverleningskosten/transactiekosten die de handelaars moeten betalen aan de uitgevers zijn berekend op basis van het laagste tarief dat door de uitgevers aan DAV is meegedeeld. Dit tarief is toegepast op 79,5 miljoen transacties (veronderstelling DAV). Belangrijk is te vermelden dat in de praktijk de handelaars met meerdere uitgevers een contract moeten aangaan om meerdere soorten elektronische maaltijdchequekaarten te kunnen aanvaarden. Ze kunnen m.a.w. niet enkel een contract aangaan met de uitgever met het laagste tarief.

Voor de dienstverleningskosten/transactiekosten is er gebruikt gemaakt van een tarief van 0,35% op de waarde van de uitgegeven cheques bij papieren maaltijdcheques, bij de elektronische maaltijdcheques is een tarief van €0,075 per transactie gebruikt.

⁹ Er zijn ook administratieve kosten verbonden aan elektronisch betalen en betalen met cash. Deze last wordt door de uitgevers (VIA) geschat op 22,6 miljoen. Berekening van VIA op basis van cijfers van de Nationale Bank (NB, 2005): het bedrag van € 22.657.217 is de som van de totale vaste kosten (€ 9.909.550) en de totale variabele kosten (€12.747.667). De totale vaste kosten zijn het resultaat van de vermenigvuldiging van de vaste kost per euro omzet (€ 0.005, studie van de NB) en de omzet die de maaltijdcheques met zich meebrengen in 2012 (€ 1.900.000.000). De totale variabele kosten zijn de som van de variabele kosten in functie van het aantal transacties (variabele kost per transactie van € 0.136 (studie NB) maal het aantal transacties (79.250.000, assumptie DAV) en de variabele kosten in functie van de omzet (€0.001 per euro omzet, studie NB) maal de omzet die de maaltijdcheques met zich meebrengen (€1.900.000.000).

¹⁰ Berekend op basis van kostenparameters in bijlage 1 en gemiddelde uurtarieven standaard toegepast door DAV.

De transactiekosten voor Bancontact/Mister cash zijn gebaseerd op het laagste tarief dat vermeld wordt op de website van Athos Worldline¹¹.

Meerdere betrokken doelgroepen

Tabel 6: Overzicht kwantificeerbare kosten(€) voor maatschappij

	Papieren maaltijdcheque (100%)	Elektronische maaltijdchequecheque (100%)	Extra lijn loonfiche (100%)
Verloren/gestolen/vervallen maaltijdcheques	7.798.200 ¹²	0 ¹³	0

Het bedrag aan gestolen, verloren en vervallen cheques bedraagt ongeveer € 7.798.200 bij de papieren maaltijdcheques en € 0 bij de elektronische maaltijdcheques. Bij de afschaffing zijn er geen maaltijdcheques meer en zijn er dus ook geen verloren, gestolen en vervallen maaltijdcheques.

¹¹ http://be.worldline.com/index/nl_BE/5123763/5125018/Bancontact-Mister-Cash.htm.

¹² Berekend op basis van percentage vermeld in rapport IDEA Consult (2013): Macro-economische impact van de maaltijdcheques (op vraag van VIA).

¹³ Het aantal verloren maaltijdchequekaarten bedraagt minder dan 1% van de begunstigen (cijfers verkregen bij de uitgevers). Men verliest ook slechts één maaltijdcheque als men een nieuwe kaart aanvraagt. De kost is minimaal en wordt daarom op 0 gezet.

IV. Impactanalyse van de drie alternatieven

Als gevolg van de consultatie bij de partners van het systeem van de maaltijdcheque tussen april en september 2013, is het nuttig gebleken om de **voor-en nadelen** van elk systeem op te lijsten op schematische wijze.

Deze analyse wordt voorgesteld in bijlage 2 van dit rapport en maakt integraal deel uit van dit rapport.

Milieu-impact (ter toelichting)

In vergelijking met de papieren maaltijdcheques, zorgen de elektronische maaltijdcheques voor positieve ecologische baten: er is minder transport aangezien de kaarten nu slechts eenmaal geleverd worden aan de werkgevers i.p.v. elke maand. Ook moeten de papieren maaltijdcheques niet meer worden opgehaald bij de handelaars. Verder daalt ook het papierverbruik aangezien de maaltijdcheques niet meer gedrukt moeten worden. Men kan ongeveer 7 maaltijdcheques op 1 pagina afprinten. Er werden in 2011 ongeveer 317.000.000 papieren maaltijdcheques per jaar uitgegeven (nulsituatie), dit zijn 45.285.714 pagina's. Men kan 8.333 pagina's afdrukken met 1 boom. Wanneer men 45.285.714 pagina's minder afdrukt, bespaart men dus potentieel 5.435 bomen per jaar.

Indien de maaltijdcheque in zijn geheel wordt afgeschaft, verdwijnt ook het eenmalige transport naar de werkgevers om de maaltijdchequekaarten te leveren.

V. Voorstel DAV omtrent systeem maaltijdcheques

De huidige discussie m.b.t. het reglementair kader van de maaltijdcheques en het naast elkaar bestaan van de twee systemen van toekenning en gebruik (papier/elektronisch) hebben een negatieve invloed op de ontwikkeling van de maaltijdcheques bij de handelaars en de werkgevers.

De DAV stelt voor om over te schakelen op een veralgemeend gebruik van de elektronische maaltijdcheques, op een vastgestelde datum, gepaard gaande met een overgangperiode die aan alle betrokken doelgroepen toelaat om zich aan te passen aan deze wijzigingen.

Parallel moet het wetgevend kader met betrekking tot de maaltijdcheques duidelijk en eenduidig genoeg zijn voor alle betrokkenen (uitgevers, werkgevers, werknemers).

Deze veralgemening heeft meerdere voordelen:

- Een significante verlaging van de administratieve lasten op jaarlijkse basis (met 94.185.114)¹⁴, verdeeld over volgende doelgroepen:

	<i>Besparing administratieve lasten per jaar (in euro)</i>
<i>Werknemers</i>	13.724.151
<i>Werkgevers</i>	12.880.295
<i>Handelaars</i>	67.580.668
<i>Totale administratieve lastendaling</i>	94.185.114

- Een vermindering van de distributiekosten van papier;
- Juridische rechtszekerheid voor de 10.100 handelaars en de 11.500 werkgevers die geïnvesteerd hebben in het elektronische systeem (nieuwe betaalterminals, aanpassen betaalterminal, aanpassen contract, aanpassen ICT, etc.) alsook voor de vier uitgevers;
- Het verliezen van maaltijdcheques of het vervallen ervan (geschat op 0,42% door de uitgevers¹⁵) schaadt de begunstigen/werknemers niet meer aangezien enerzijds de oudste cheques eerst worden besteed en anderzijds omdat de geldigheidsduur van de maaltijdcheques verlengd is tot 12 maanden;
- Het stelen van maaltijdcheques is beter beschermd door het card-stop systeem;
- De veiligheid van betalen stijgt: de elektronische betalingen bieden meer zekerheid/veiligheid dan cash betalingen;
- De fraudekans vermindert: het 'grijs circuit' (substitutie geld tussen handelaars, zonder affiliatie bij het systeem van de maaltijdcheques) kan volledig verdwijnen;

¹⁴ Zie studie DAV meetbureau, september 2013.

¹⁵ Percentage vermeld in rapport IDEA Consult (2013): Macro-economische impact van de maaltijdcheques (op vraag van VIA).

- Het doel van de maaltijdcheques blijft ongewijzigd (nl. een tussenkomst van de ondernemingen in de maaltijkosten van de werknemers bij afwezigheid van een bedrijfsrestaurant): parallel wordt de bescherming van het voedingsbudget behouden, vooral voor de lagere inkomens;
- De uitgaven met maaltijdcheques blijven in de Belgische economie, wat een ondersteuning is voor de nationale economie en de tewerkstelling¹⁶.

Meerdere voorwaarden moeten voldaan zijn om overgang te ondersteunen:

- De transactiekosten voor de handelaars moeten vergelijkbaar zijn met de tarieven van de andere elektronische betaalmogelijkheden (Bancontact/Mister cash, etc.);
- De betaalterminals moeten alle elektronische maaltijdcheques accepteren;
- Alle kosten van het dubbele systeem (maaltijdcheques onder papieren en elektronische vorm) moeten worden geëlimineerd;
- De overgangperiode moet worden benut om een transparante en coherente informatiecampagne te voeren ter ondersteuning van de elektronische maaltijdcheques;
- De overgangperiode moet alle partijen toelaten alle vereiste aanpassingen door te voeren, zonder de negatieve effecten van het optionele dubbele systeem nodeloos in stand te houden;
- De wetgeving (KB van 12 oktober 2010 ter uitvoering van wet van 27 juni 1969) moet worden aangepast gedurende deze periode en dit op een duurzame manier door zich in te schrijven in de verdere evolutie naar elektronische betalingen (elektronische facturatie, ect.);
- De raadpleging van de sociale partners moet gebeuren in overeenstemming met hun bevoegdheden en het sociaal overleg;

¹⁶ Zie studie rapport IDEA Consult: Macro-economische impact van de maaltijdcheques, finaal rapport, september 2013.

Bijlage 1: Overzicht kostenparameters per doelgroep

De kostenparameters per doelgroep zijn onderverdeeld in twee soorten: administratieve lasten (AL) en extra kosten (Extra). Deze werden per doelgroep opgelijst en indien mogelijk gekwantificeerd. DAV onderzoekt in principe enkel de administratieve lasten, de onderzochte 'extra kosten' zijn toegevoegd voor deze analyse en zijn daarom in het **groen** gezet om duidelijk het verschil te laten zien.

Werknemers (Burgers)

A. Papieren maaltijdcheque:

- Maandelijks ontvangen van maaltijdcheques en handtekenen voor ontvangst. (AL)

B. Elektronische maaltijdcheque:

- Om de vijf jaar ontvangen van de maaltijdchequekaart. (AL)
- Maandelijks ontvangen van mail met melding dat het bedrag gestort is. (AL)

C. Vervanging door extra lijn op de loonfiche:

- Geen bijkomende kosten voor burgers.

D. Niet meegenomen/niet gekwantificeerde handelingen/kosten:

- De tijd voor het uitvoeren van betalingen met papieren/elektronische maaltijdcheque in de supermarkt zijn niet meegenomen in de berekeningen. Een betaling met een elektronische maaltijdchequekaart verloopt zoals een betaling met een bankkaart en gaat in principe sneller dan een betaling met papieren maaltijdcheques.
- Het saldo en de geldigheidsduur van de elektronische maaltijdcheques kan online geraadpleegd worden. Hiervoor dient de werknemer eenmalig een account te activeren, waarop hij dan kan inloggen om de nodige informatie te raadplegen. Aangezien het saldo en de geldigheidsduur ook op het kassaticket vermeld staan, is het aanmaken van een account niet verplicht en wordt dit ook niet meegenomen als administratieve last.

Werkgevers

A. Papieren maaltijdcheque:

- Maandelijks bestellen van het aantal maaltijdcheques/bedrag aan maaltijdcheques. (AL)
- Maandelijks uitvoeren betaling van directe en indirecte kosten van de maaltijdcheques. (AL)
- Maandelijks ontvangen van de papieren maaltijdcheques. (AL)
- Maandelijkse interne verdeling van de papieren maaltijdcheques onder de werknemers. (AL)

- **Dienstverleningskosten uitgevers. (Extra)**
- **Maandelijkse leveringskosten. (Extra)**

B. Elektronische maaltijdcheque:

- Om de vijf jaar de set-up kost van de maaltijdchequekaart (eenmalige kost bij het aanvragen van de kaart). (AL)
- Om de vijf jaar ontvangen en verdelen van de maaltijdchequekaarten aan de werknemer. (AL)
- Maandelijks bestellen van het aantal maaltijdcheques/bedrag aan maaltijdcheques. (AL)
- Maandelijks uitvoeren betaling van directe en indirecte kosten van de maaltijdcheques. (AL)
- **Dienstverleningskosten uitgevers. (Extra)**

C. Vervanging door extra lijn op de loonfiche:

- Er wordt vanuit gegaan dat de werkgever nog steeds elke maand het aantal uren/werkdagen moet uitrekenen om het nettobedrag te bepalen van de maaltijdcheques. (AL)

D. Niet meegenomen/niet gekwantificeerde handelingen/kosten:

- Het aangaan van de contracten met de uitgevers is niet meegenomen in de berekeningen. In principe gaan werkgevers die vroeger met Sodexo en Edenred een contract hadden voor papieren maaltijdcheques, hun contract enkel moeten aanpassen om over te schakelen op elektronische maaltijdcheques.
- De vijfjaarlijkse leveringskost die overblijft bij de elektronische maaltijdcheques is niet meegenomen in de berekeningen (zeer minieme last).
- Het maandelijks uitvoeren van de betaling van het bedrag aan maaltijdcheques aan werknemer (dit gebeurt samen met het loon.)

Handelaars

A. Papieren maaltijdcheque:

- Controleren en ongeldig maken papieren maaltijdcheques bij een betaling. (AL)
- Verzamelen, tellen sorteren papieren maaltijdcheques. (AL)
- Het terugbezorgen van de maaltijdcheques aan de uitgevers. (AL)
- Ontvangen bevestiging van terugbetaling waarde van de maaltijdcheques. (AL)
- **Dienstverleningskosten uitgevers. (Extra)**

B. Elektronische maaltijdcheque:

- Ontvangen van betaling via de elektronische maaltijdchequekaart (zoals betaling met een bankkaart). (AL)
- Ontvangen bevestiging van terugbetaling waarde van de maaltijdcheques. (AL)
- **Transactiekosten/dienstverleningskost uitgevers. (Extra)**

C. Vervanging door extra lijn op de loonfiche:

- Ontvangen betalingen via bankkaart. (AL)
- **Kosten elektronische betalingen (transactiekosten). (Extra)**
- **Administratieve en sociale lasten die voortkomen bij alle vormen van betaling (cash en betaalkaarten). (Extra)**

D. Niet meegenomen/niet gekwantificeerde handelingen/kosten:

- Het aangaan van de contracten met de uitgevers is niet meegenomen in de berekeningen. In principe gaan handelaars die vroeger met Sodexo en Edenred een contract hadden en nu ook elektronische maaltijdcheques accepteren, hun contract enkel moeten aanpassen. Indien ze van alle vier de uitgevers de maaltijdchequekaart willen aanvaarden, zullen ze met twee extra uitgevers een contract moeten afsluiten. Handelaars die voorheen nog geen papieren maaltijdcheques aanvaardden, moeten indien ze alle maaltijdchequekaarten willen aanvaarden, met vier uitgevers een contract aangaan. Bij de papieren maaltijdcheques waren dit maar twee contracten.
- De kosten voor de eenmalige aanpassing van de betaalterminal zijn niet meegenomen in de berekeningen.
- Abonnementskosten bij uitgevers zijn niet gekwantificeerd.
- Affiliatiekosten bij uitgevers zijn niet gekwantificeerd.
- De verwerking van papieren/elektronische maaltijdcheques in de boekhouding is niet meegenomen.
- Het verlies aan intresten voor de handelaars is niet meegenomen.
- De huur/aanschaf betaalterminal is niet meegenomen.

Meerdere betrokken doelgroepen

A. Papieren maaltijdcheque:

- Waarde aan vervallen, gestolen en verloren cheques. (Extra)

B. Elektronische maaltijdcheque:

- Gestolen en verloren elektronische maaltijdchequekaarten. (Extra)

Bijlage 2: Vergelijkende pre-analyse

Een vergelijkende pre-analyse van de voor- en nadelen van de 3 mogelijke alternatieven, voorafgaand aan de formulering van de aanbevelingen en de voorstellen tot te nemen acties.

		Voordelen	Problemen/ Nadelen
Papieren maaltijdcheque	<i>Werknemers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Alternatief voor het bedrijfsrestaurant → instrument om de voordelen tussen werknemers gelijk te maken - Gebruiksgemak - Garantie van gratis betaling (geen betalingskosten) - Sommigen appreciëren de overdracht van hand tot hand werkgever → werknemer → familieleden (= bevredigend gevoel) - Extra koopkracht 	<ul style="list-style-type: none"> - De geldigheidsduur van de maaltijdcheque blijft beperkt tot 12 maanden en kan zijn waarde nog steeds verliezen - Papieren handelingen - Risico op diefstal en verlies
	<i>Werkgevers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering van een akkoord: 'persoonlijk' supplement bovenop het loon - Persoonlijke overhandiging van cheques = individuele beloning 	<ul style="list-style-type: none"> - Transportkosten - Beveiligingskosten (aankoop van een kluis) - Afsluiten van een contract met een uitgever - Betaling van een commissie - Administratieve lasten - Risico op verlies van cheques

	<i>Handelaars</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Een boost aan de voedingssector en de horeca (hoge arbeidsintensiviteit, vgl. Dr. .J. Konings – 09-2013) - Circulatie van maaltijdcheques bij niet geaffilieerden (substitutiegeld =grijs circuit) 	<ul style="list-style-type: none"> - Aansluiting bij uitgevers - Hoge administratieve kosten - Aansluitingskost bij uitgevers - Kosten van twee systemen sinds 2011 -> administratieve lasten zijn gestegen - Mogelijke telfouten
	<i>Uitgevers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ontvangst van commissies - Behoud van de waarde van niet-gebruikte cheques (0,42% van de cheques) - Marktontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Risico op diefstal en verlies door het transport - Beheer (=kosten) van twee systemen sinds 2011 (enkel voor de twee uitgevers van papieren maaltijdcheques) - Specifieke verzekeringskosten voor het risico op diefstal en verlies
	<i>Staat</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Inkomsten door btw en accijnzen op de aankoop van voeding met de maaltijdcheques - Hoge arbeidsintensiteit en werkgelegenheid: Inkomsten door werkgeversbijdragen en belastinginkomsten voor de creatie en stabilisatie van de werkgelegenheid - Bijdrage aan de binnenlandse consumptie (Verklaring Comeos in Trends van 07/09/2012) 	<ul style="list-style-type: none"> - Grijs circuit tussen handelaars (potentiële fraude) - Lagere bedragen aan heffingen en belastingen

<p>Elektronische maaltijdcheque</p>	<p><i>Werknemers</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Minder risico op verloren en gestolen cheques (card stop) - Geen ongebruikte cheques meer - Veilige betaling (gelijkaardig aan andere elektronische online betalingen) - Garantie van gratis betaling - Onmiddellijke ontvangst van de maaltijdcheques op de persoonlijke maaltijdcheque rekening - Vermindering van de administratieve handelingen (inschatting DAV: € 13.724.151 euro besparing/jaar) 	<ul style="list-style-type: none"> - Netwerk moet verder ontwikkelen (vooral bij de kleindistributie en de horeca) - Minder aanvaardingspunten dan het papieren circuit (gevolg van het grijs circuit) - De maaltijdchequekaart kan moeilijker worden verdeeld (onder de familieleden)
	<p><i>Werkgevers</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vermindering van handelingen: Directe betaling van bedrag op de maaltijdchequerekening van de werknemer, geen manuele verdeling meer (inschatting DAV: € 12.880.295 besparing/ jaar) - Verdwijnen van het beveiligd beheer van transport en ontvangst - Verdwijnen van 	<ul style="list-style-type: none"> - Afsluiten van een contract met een uitgever - Betaling van een commissie aan een uitgever - Omkeerbaarheid voorzien door het KB van 12 oktober 2010→ juridische en sociale onzekerheid - Intern beheer van twee systemen (bij een minderheid van werkgevers)

		<p>transportkosten en opslagkosten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdwijnen van administratieve lasten bij de maandelijkse levering en verdeling van de cheques - Garantie dat de kosten voor de elektronische cheques gelijk/niet hoger zijn dan de kosten van de papieren cheques (voorwaarde KB van 12 oktober 2010) - Stimulans voor de KMO's om maaltijdcheques te voorzien (zie cijfers tabel van de nota van de NAR van september 2013) - Directe toegang tot zijn bestelling gegevens via een beveiligde omgeving. - Vereenvoudigd beheer van de relaties met de begunstigden/werknemers 	
	<i>Handelaars</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Vermindering van de administratieve lasten (inschatting DAV: € 42.178.066 besparing/jaar) - Geen controle meer nodig op de geldigheid van de cheques 	<ul style="list-style-type: none"> - Materiaalkosten (terminal, abonnementen, transactie voor de handelaar die nog geen betaalterminal heeft) - Stopzetting van het grijze circuit - Het bestaan van de twee systemen

		<ul style="list-style-type: none"> - Geen geld meer terug te geven (de cheque is splitsbaar) - Geen manuele telling meer van maaltijdcheques - Geen sortering meer van de cheques - Minder werk voor het verwerken van de dagelijkse ontvangsten - Stimulatie van de werkgelegenheid in de sectoren met een hoge arbeidsintensiteit (vgl. Dr. J. Konings – 09-2013) - Veiligere manier van betalen - Snellere terugbetaling (binnen 48u) 	<p>(papier en elektronisch) is onhoudbaar</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aansluitingskost bij uitgevers
	<i>Uitgevers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Marktontwikkeling (plus gedane investeringen) - Stimulans tot innovatie - Ontvangst van commissies 	<ul style="list-style-type: none"> - Beheer van twee systemen (enkel voor de twee uitgevers van papieren maaltijdcheques) - Investeringskost voor het elektronische systeem(HR, informatica, klantencontacten, commerciële teams)
	<i>Staat</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Hoge arbeidsintensiteit en werkgelegenheid: inkomsten door werkgeversbijdragen en belastinginkomsten voor de creatie en stabilisatie van de 	

		<p>werkgelegenheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning van de technologische innovatie - Bijdrage aan de bestrijding van potentiële fraude (zonder extra investeringen door de staat) - Bijdrage aan de binnenlandse consumptie (Verklaring Comeos in Trends van 07/09/2012) - Duurzaam effect (afschaffing papier) 	
<p>Vervanging van de maaltijdcheques door een nettobedrag (maaltijdvergoeding?) op de loonfiche</p>	<p><i>Werknemers</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liberalisering van uitgaven 	<ul style="list-style-type: none"> - Risico op verlies en diefstal van cash - Risico op eventuele vermindering van het budget voor voeding voor de laagste inkomens (vgl. Idea Consult – 09-2013) - Moeilijkheid of onmogelijkheid van het controleren van het doel van “de maaltijdvergoeding” - Ongerustheid van de vakbonden omtrent de modaliteiten (behoud van de omkeerbaarheid, verlies aan koopkracht voor de werknemer, etc.)

	<i>Werkgevers</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudigd administratief beheer, indien de voorwaarden voor de toekenning identiek zijn als die bij de maaltijdcheques, maar er is onzekerheid over het voorstel en de voorwaarden 	<ul style="list-style-type: none"> - Behoud van deel van administratieve lasten indien de voorwaarden van het voorstel hetzelfde zijn als bij de maaltijdcheques (sociaal overleg, berekening van aantal gewerkte dagen, etc.) - Verplichting tot het heronderhandelen van een nieuw type (of modaliteit) van voordeel - Risico op een stijging van de lonen als gevolg van een veralgemening van de vergoeding voor alle werknemers (nota van de FOD Financiën van maart 2013) - De verantwoordelijkheid voor de controle - Juridische onzekerheid omtrent het voortbestaan van de vrijstelling van sociale lasten en belastingen
	<i>Handelaars</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Geen aansluitings- en administratieve kosten meer bij een de uitgevers 	<ul style="list-style-type: none"> - Indien uitgaven niet gericht op voeding: verlies aan omzet voor de voedingssector (uitgaven in het buitenland, uitgaven in andere sectoren dan de voedingssector en minder uitgaven als gevolg van meer sparen) vgl. Idea consult en Dr. .J. Konings 09-2013) - Verlies aan investeringen voor de meer dan 10.000 handelaars (33,67%) - Indien controles => mogelijk nieuwe administratieve lasten

			<ul style="list-style-type: none"> - Administratieve en sociale kosten verbonden aan transacties met cash en betaalkaarten (geschat door de uitgevers op 22,8 miljoen euro voor de handelaars op jaarbasis op basis van een studie van de Nationale bank)
	<i>Uitgevers</i>		<ul style="list-style-type: none"> - Verlies aan 'business' (en verlies aan en investeringen gedaan voor de elektronische maaltijdcheque) - Verlies aan directe, indirecte en afgeleide werkgelegenheid (de directe en indirecte werkgelegenheid: ongeveer 350 werknemers bij de uitgevers en ongeveer 150 werknemers bij de leveranciers)
	<i>Staat</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Meer transparantie (vermelding bedrag op de individuele rekening en/of de loonfiche) 	<ul style="list-style-type: none"> - Risico op minder consumptie op de binnenlandse markt - Hoge kost van een eventuele controle - Verlies aan werkgelegenheid in de groothandel, detailhandel en horeca (vgl. Idea Consult 09-2013) - Risico op stijging van de lonen als gevolg van een veralgemening van de vergoeding voor alle werknemers (nota van de FOD Financiën van maart 2013) - Meer cash in omloop

Bijlage 3: Gedetailleerde cijfers gebruik maaltijdcheques eind 2012, midden 2013 en eind 2013

NETWERK BEGUNSTIGDEN EN CLIËNTEN /RESEAU DES BENEFICIAIRES ET DES CLIENTS	Totaal	Totaal	Totaal
	31/12/2012	30/06/2013	31/12/2013

1. Hoeveel cliënten (werkgevers) hebben een overeenkomst afgesloten met uw uitgiftebedrijf? / Combien de clients (employeurs) ont conclu un contrat avec votre éditeur?

- Totaal aantal/Nombre total:	7.137	11.499	15.524
- Verdeling van het aantal aangesloten cliënten per gewest:			
• Vlaams Gewest:	4.470	7.499	10.294
• Brussels Hoofdstedelijk Gewest:	976	1.464	1.895
• Waals Gewest:	1.691	2.536	3.336
- Verdeling van het aantal cliënten op basis van de personeelsomvang:			
• 1 tot 4 werknemers:		5.138	7.184
• 5 tot 9 werknemers:		1.778	2.369
• 10 tot 19 werknemers:		1.218	1.641
• 20 tot 49 werknemers:		1.425	1.878
• 1 tot 50 werknemers:	4.841	9.559	13.072
• 50 tot 99 werknemers:	833	732	953
• 100 tot 199 werknemers:		547	687
• 200 tot 499 werknemers:		393	490
• 100 tot 499 werknemers:	844	940	1.177
• 500 tot 999 werknemers:		148	181
• 1.000 werknemers of meer:		118	141
• 500 tot 1.000 werknemers of meer:	619	266	322

2. Hoeveel begunstigden (werknemers) hebben op dit moment recht op een elektronische maaltijdcheque van uw uitgiftebedrijf?/ Combien bénéficiaires (employés) ont actuellement droit à un chèque-repas électronique?

	31/12/2012	30/06/2013	31/12/2013
- Totaal aantal/Nombre total:	383.449	697.637	890.576
- Verdeling van het aantal aangesloten cliënten per gewest:			
• Vlaams Gewest:	194.369	373.620	508.647
• Brussels Hoofdstedelijk Gewest:	130.308	225.514	247.427
• Waals Gewest:	58.772	98.503	134.502
- Verdeling van het aantal cliënten op basis van de personeelsomvang:			
• 1 tot 4 werknemers:		11.093	16.137
• 5 tot 9 werknemers:		9.765	14.603
• 10 tot 19 werknemers:		14.609	21.248
• 20 tot 49 werknemers:		37.593	58.057
• 1 tot 50 werknemers:	26.400	73.060	110.046
• 50 tot 99 werknemers:	22.709	42.880	63.483
• 100 tot 199 werknemers:		74.815	92.964
• 200 tot 499 werknemers:		100.613	135.838
• 100 tot 499 werknemers:	73.255	175.428	228.801
• 500 tot 999 werknemers:		83.068	106.673
• 1.000 werknemers of meer:		323.201	381.574
• 500 tot 1.000 werknemers of meer:	221.995	406.269	488.247

NETWERK GEAFFILIEERDEN / RESEAU DES AFFILIES

3. Hoeveel handelaars zijn momenteel opgenomen in uw acceptatienetwerk en aanvaarden ook daadwerkelijk de elektronische maaltijdcheques?/
Combien de commerçants sont actuellement inscrits dans votre réseau d'acceptation et acceptent effectivement les chèques-repas électroniques?

	31/12/2012	30/06/2013	31/12/2013
- Totaal aantal/Nombre total:	8.600	10.102	11.600
- Verdeling van het aantal aangesloten cliënten per gewest:			
• Vlaams Gewest:	10.724	15.923	6.430
• Brussels Hoofdstedelijk Gewest:	2.467	3.190	1.691
• Waals Gewest:	6.104	8.316	3.598